

SCHRIJFTIPS VOOR DE ONDERBOUW

Hieronder staan verschillende schrijfopdrachten. Er staan ook vijf gedichten. Bij elk gedicht vind je een schrijfopdracht. Je kunt ook een gedicht schrijven over één van de titels van de bundels. Deze bundels zijn genomineerd voor de VSB Poezieprijs 2007. Tomas Lieske heeft gewonnen.

1. De herfst van Zorro – *Al Galidi*
2. 'De voorbode van iets groots' – *Dirk van Bastelaere*
3. IJsgang – *Anneke Brassinga*
4. Wuif de mussen uit – *Joke van Leeuwen*
5. Hoe je geliefde te herkennen – *Tomas Lieske*

NIET RIJMEN!

Verboden woorden: leuk, natuur, mooi, en toen, tranen
Deze woorden mogen niet in de gedichten voor komen!

SCHRIJFTIPS BIJ DE TITELS VAN DE BUNDELS

1. De herfst van Zorro

Stel je voor dat je een schilderij maakt met woorden. Zorro staat er op. Maar jij verzint waar hij is en hoe hij eruit ziet. Is er een landschap om hem heen? Hoe ziet het eruit? Zijn er dieren te zien? Wat doen ze? Hoe zijn zijn handen? Zijn mond? Zijn schouders? Houdt hij iets vast? Waar kijkt hij naar? Wat doet Zorro in de herfst? Wat denkt hij? Hoe is het om een held te zijn? Is Zorro ook wel eens bang? Wat droomt hij? Wat wil Zorro graag?

Schrijf eerst losse woorden op die antwoord geven op deze vragen.
Zet dan een streep onder de belangrijkste woorden.

Kun je bij deze woorden nog woorden vinden die het voor de 'schilder' duidelijker maken?

Bijvoorbeeld: handen: grote bruine handen

lucht: blauwe lucht met schapenwolken

Schrijf nu een gedicht van acht tot twaalf regels.

Niet rijmen. Gebruik de belangrijke woorden.

Lees het gedicht hardop. Klinkt het goed? Zijn er woorden die je kunt schrappen? Geef het gedicht een titel.

2. 'De voorbode van iets groots'

Jouw gedicht gaat straks over iets groots. Iets groots wat er nog niet is maar gaat komen. Het gedicht kan gaan over iets dat groot is om te zien (een olifant, een flat, een vliegtuig) maar het kan ook gaan over iets heel bijzonders dat gaat gebeuren en dat je graag mee wilt maken.

Bedenk waar jouw gedicht over zal gaan.

Stel je voor dat je wacht op iets groots. Hoe kun je merken dat het gaat komen? Wat doe je terwijl je wacht? Hoe ziet het grote eruit?

Probeer jouw gedicht geheimzinnig te houden. Leg niet uit waar je op wacht.

Gebruik kleuren, geluiden en beschrijf het kleinste van het grote dat je kunt verzinnen. Schrijf bijvoorbeeld over het kwastje aan de staart (van de olifant) of de postzegel op de gekreukte envelop (van de brief).

Schrijf een gedicht van acht tot twaalf regels over iets groots waarop jij wacht.

Niet rijmen. Niet verklappen wat het is. Geef het gedicht een titel.

3. IJsgang

Stel je voor dat je een foto in jouw computer hebt van een IJSGANG en dat je er van alles aan kunt veranderen. Wat is er onder het ijs te zien? Wat gebeurt er op het ijs? Waar is het ijs? Zijn er ook bomen? Schaduwen? Gras? Bloemen? Huizen? Hoe zien ze eruit? Is het ochtend, middag, avond of nacht? Is er lucht te zien? Is het een gang van ijs? Kun je er in? Of loopt iemand over het ijs? Alleen? Ligt er ook sneeuw? Wat zie je nog meer? Wat zou je nog aan de foto toevoegen? Kun je er iets aan toevoegen wat in het echt niet bij ijs zou kunnen? Voeg je ook dingen toe die wel bij ijs passen? Wordt het een drukke of een stille foto? Maak een klein tekeningetje van jouw ijsgang. Het maakt niet uit of je goed of slecht kunt tekenen. Als je maar bedenkt hoe de foto er uit komt te zien.

Schrijf nu een gedicht van acht tot twaalf regels dat vertelt over jouw IJSGANG. Schrijf het op alsof alles nu gebeurt (in de tegenwoordige tijd).

Gebruik de antwoorden op de vragen en kijk naar de tekening.

Niet rijmen. Lees je gedicht hardop. Klinkt het goed? Wil je nog iets aan de volgorde van de woorden veranderen? Zijn er mooie woorden die je wilt herhalen?

4. Wuif de mussen uit

Schrijf een gedicht over afscheid nemen. Iets of iemand gaat weg. Schrijf op hoe je afscheid moet nemen. Wat moet je zeggen? Wat moet je meegeven? Waar kun je het beste afscheid nemen?

Schrijf het zo op dat het klinkt als een recept van acht tot twaalf regels.

Wat heb je nodig? Hoe moet je beginnen? Wat doe je daarna?

Maak er een opdracht van voor iemand anders. Wees streng. Denk aan alles.

Maak ook grapjes.

Bijvoorbeeld:

Ga in de deuropening staan.

Doe je blauwe muts op.

Kijk naar de glimmende auto.

Luister naar de voetstappen op de trap.

Zing het lievelingsliedje.

Droom van een grote neus.

Geef een zelfgebakken koekje

Vouw een vliegtuig van papier

Kauw niet op kauwgom

Zwaai naar opa

5. Hoe je geliefde te herkennen

Stel je iemand voor die een geliefde zoekt. Of stel je iets voor dat een geliefde zoekt.

Bijvoorbeeld een rode bank zoekt een zacht kussen om van te houden, een poes zoekt een schoot, een regenplas zoekt een drumstel, een mond zoekt een aardbei.

Leg nu uit hoe je kunt weten dat het je geliefde is.

Waar kun je een geliefde vinden?

Wat doet de geliefde?

Hoe ziet de geliefde eruit?

Hoe kun je de geliefde veroveren?

Wat doe je? Wat zeg je?

Schrijf nu eerst op hoe degene eruit ziet die een geliefde zoekt.

Waar is diegene? Wat doet diegene?

Vertel dan hoe de geliefde eruit ziet.

Wat maakt hem of haar zo aantrekkelijk?

Hoe ruikt de geliefde?

Dan geef je wat tips aan degene die zoekt.

Maak er een gedicht van dat bestaat uit acht tot twaalf regels.

Niet rijmen. Verklap niet hoe het afloopt.

SCHRIJFTIPS BIJ DE GEDICHTEN

1. Gedicht Zwart-wittelevisie in de schuur *vertelt zijn verhaal aan Zorro.*

Al Galidi

Uit: *De herfst van Zorro*

Uitgeverij Meulenhoff / Manteau

Zwart-wittelevisie in de schuur *vertelt zijn verhaal aan Zorro.*

Ik ben zwart en wit.
 lets in mij
 geeft andere kleuren geen kans.
 De zee trekt haar blauw uit in mij.
 De tuin die door mij naar ogen reist,
 trekt zijn schaduw aan.
 Ik ben een begraafplaats voor kleuren.
 De stilte kan mij niet redden
 van zwart en wit.
 Handen
 laten mijn zwart en wit
 nachtenlang
 zacht schreeuwen
 of schreeuwend fluisteren.
 Maar ik ben niet negatief,
 niet nerveus.
 Alleen zwart en wit.
 Nu de wereld verandert
 in zwart en wit
 ben ik
 verlaten
 tussen zwart en wit.

Zoek in je hoofd en je herinnering naar een voorwerp dat je in de schuur, op zolder of in de kelder hebt gezet.

Schrijf daarover je gedicht,

Het voorwerp mag je niet noemen in je gedicht. Dat blijft geheim.

Schrijf over *vroeger*

- wat hij of zij of het zo goed kon, of wat jij er zo goed mee kon
- wat hij of zij of het altijd deed
- waarom je zo van het/hem/haar hield

Verplaats je in het voorwerp, jij bent het zelf een beetje.

Schrijf dan over *nu*

- wat hij of zij of het nu ziet
- wat hij of zij of het nu hoort
- wat hij of zij of het nu denkt
- en voelt of vindt van de plek waar hij of zij of het is weggezet

*Ik ben een ding van staal
 en helemaal uitvouwbaar
 lets in mij geeft muziek een kans,
 geluid een lekker liedje
 Ik ben een steun voor musici
 Ik ben een ding van staal
 Daar lig ik dan allenig
 In zwarte plastic hoes*

*Ik hoor de kat miauwen
Die stomme witte poes
Ik zie geen noot voor ogen
Ik voel me opgevouwen
Ik vind mij een gedicht*

2. Gedicht DE HELE VIS

**Dirk van Bastelaere:
'DE VOORBODE VAN IETS GROOTS'
Uitgeverij Atlas**

DE HELE VIS

**De dansleraar lacht
'Vertrouw nooit iemand.'
'Nederig blijven.'
Mijn Chinees is niet zo goed:
ik steun mijn hoofd tegen de muur.
Ga een ander treiteren.
Zij hier, zij zuigt op m'n vinger, een witte vis
zonder water. Een kruispunt.
Deze straat is enkele richting en die andere
daar kun je niet in.
We worden verwacht na de dansles.
Naast het tableau zitten Ying Ying
en haar minnaar:
Chinezen eten
de hele vis; onder het verguldsel
van een heus baldakijn
zitten ze als ouders in een glamourscène bevroren.
Haar hand op zijn mouw. Morgen
noemt hij haar poes,
maar kan ze iets voor hem doen?
In de groene kamer
wordt er gelachen
*Een schitterend stel***

Op de betegelde tafel fileert men de vis

Lees het gedicht heel goed. Ook al begrijp je er niks van.

Kies 5 er regels uit en Schrijf die onder elkaar op

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Bedenk welke plaats (kamer/gebouw/plek) er hoort bij elke regel die je hebt gekozen. Schrijf die erachter of er onder.

- *Bedenk welke personen (meisje/jongen, dame, taxichauffeur) er horen bij die regels. Schrijf die erachter of er onder.*
- *Bedenk wat voor eten en drinken er horen bij die regels. Schrijf die erachter of er onder.*
- *Bedenk welke geluiden of welke muziek(tango/zang/slagwerk,house) hoort bij die regels. Schrijf die erachter of er onder.*

Schrijf nu een gedicht van acht tot twaalf regels maar dan met al die nieuwe dingen er in, die jij hebt bedacht.

- *de volgorde wil je misschien veranderen? Doe dat!*

- zoek 1 regel uit die je de mooiste vindt en gebruik die nog een keer onderaan of tussen de andere regels in.
- Geef jouw nieuwe gedicht een titel!

Liedje

*Naast de tempel zit
 Ying Ying met haar vriendje
 Ze happen samen
 in een suikerspin
 De bronzen tempelgong bromt
 Ying Ying noemt haar vriendje Spin Spin
 De tempelbelletjes tinkelen
 Ying Ying SuikerSpin*

3. Gedicht Tuin

Anneke Brassinga
IJsgang
Uitgeverij De Bezige Bij

Tuin

**Alle takken en dat zijn er vele
 wiegelen van zojuist weggevlogen vogels.
 Nu de vogels onzichtbaar waren
 noem je dit wind, maar bewijs
 levert zich niet. De beweging blijft
 hetzelfde erbij: hoogst veranderlijk.
 Onzichtbare vogels
 kunnen evengoed apen zijn als wind –
 vederlichte apen, gevleugeld wellicht
 of lichaamloos.**

Ga in gedachten linksaf en loop door tot de derde straat aan de rechterkant. In die straat is jouw tuin. Niemand weet hoe jouw tuin er uit ziet. Jij wel.
 In jouw tuin is iets heel bijzonders te zien. Hoe ziet het eruit? Er zijn geluiden te horen maar soms is het er ook heel stil. Er zijn bloemen, planten, bomen en dieren. Hoe zien ze eruit en wat doen ze? Sommige bloemen, planten en bomen zijn alleen te zien in jouw tuin. Is er ook groente? Gereedschap? Een hut of een bankje of een vijver? Jij bent er ook. Wat doe je? Wat voor weer is het? Wat beweegt er?

Schrijf een gedicht van acht tot twaalf regels over jouw tuin.

Niet rijmen. Herhalen mag.

Tuin

*Het waait hard
 Mijn roze aardbeiboom schudt heen en weer
 Oranje eekhoorns springen op de sla
 De schommel piept
 Over de hark kruipt een kever
 Zijn schild is groen en bruin
 Ik tel zijn pootjes
 Rode aardbeien op de zwarte aarde,
 handenvol
 De schommel piept
 Het waait hard*

4. **Gedicht: Iemand moet de tafel dekken - Joke van Leeuwen**
Wuif de mussen uit (Uitgeverij Querido)

IEMAND MOET DE TAFEL DEKKEN

Maar ik heb het gisteren al gedaan ik heb
 de glans in de glazen gelaten ik heb
 het bestek weer eens opgewreven ik heb
 gezegd wat er lekker zou worden ik heb
 mijn handen gewassen gewassen ik heb
 mijn handen gewassen ik heb
 etiketten gelezen, ik ken ze, ik heb
 me verzet tegen oorlog want dat het
 gedaan moest zijn ja, met die onzin,
 gehoopt heb ik ook en wel dat het een
 aard had, geschikt en geschoven.

Jij bent.
Iets koekt al aan.

Lees nog 1 x het gedicht van Joke van Leeuwen...
 Iemand moet de tafel dekken.

Schrijf voor jezelf een regel op, die zo begint "Je moet ....
 en daarachter schrijf je iets op dat jij moet doen, maar erg vervelend vindt,
 zoals ...

Je moet je bed opmaken
Je moet het bord uitvegen
Je moet mee boodschappen halen

Bedenk drie smoezen, waarom je vindt dat je het niet hoeft te doen.
Mijn band is lek...
Ik heb het gisteren al gedaan...
De brug is dicht....
De hond heeft mijn shirt opgegeten....

Schrijf 3 regels op, met dingen die je veel liever doet ...
Maar ik wil nog teevee kijken
Maar ik moet zo naar sporten
Maar ik heb mijn boek nog niet uit..

Schrijf nu je gedicht, begin met de regel:
Je moet ...

Bepaal daarna wat de verdere volgorde moet worden van je regels.
 Doe er ook 1 of 2 witte regels tussen.
 Eindig het gedicht met twee uitspraken van je moeder.
Dan moet je het zelf maar weten
Dan mag je morgen niet naar streetdance

5. **Gedicht: Een horlogemaker tot de verwarde onderdelen**
 Tomas Lieske
H O E J E geliefde TE HERKENNEN
 Uitgeverij Querido

EEN HORLOGEMAKER TOT DE VERWARDE ONDERDELEN

**Jullie kleine, zotte, vingernageldikke, hemellichte
onderdelen die in een schommelwankel schakelslinger tempo
tussen de tanden van het rad moeten grijpen maar ontsnapt zijn
uit de gang.**

**Jullie kopermetalen, overlans gegroefde springers,
die met zijn allen tijd vermalen, in cilinders
proberen te verstoppen, op de wijzers van het uurwerk
blijven kloppen.**

**Jullie felle, harde schittervrouwtjes met je blikken glans
en je tandjes die in mijn dikke vingers bijten en mij steken
in mijn wijzer en mijn slagwerk en mijn spillengang, mijn
gaande werk.**

**Ach kleine, rotte krenge, herstel de oude tijd.
Slinger naar mijn wens,
balanceer onder mijn loep,
schommel tot mijn genoegen,
en grijp.**

Lees het gedicht.

Maak een tekening van het binnenste van een machine.
Een machine die je zelf zou willen uitvinden of een machine die je kent en graag uit elkaar
zou willen halen of misschien wel eens uit elkaar gehaald hebt.

Schrijf nu vijf woorden op die gaan over onderdelen van de machine. Je mag zelf namen
verzinnen voor deze onderdelen. Het hoeft niet echt te zijn.
Schrijf ook op wat voor geluiden ze maken, wat voor bewegingen en hoe ze eruit zien.

Schrijf nu drie strofes die beginnen met 'jullie'. De eerste keer praat je misschien tegen de
wieltjes. Bij het tweede couplet praat je tegen hendels of knoppen. Bij de derde strofes praat
je bijvoorbeeld tegen deksels, schroeven of trappers.
De laatste zin van het gedicht begint met 'Ach'